6 ELS CONCEPTES DELS DOCENTS: UN EIX CLAU PER A LA GRAMÀTICA A L'AULA

El grup Greal ha incorporat a la seva recerca des dels seus inicis la perspectiva dels docents. En els últims anys, a més, s'ha interessat per indagar sobre el pensament del professorat que ensenya a escriure i que ensenya gramàtica, i el dels estudiants que es preparen per ser mestres. Considerem que el coneixement que aporta aquesta línia de recerca (àmpliament explorada també en l'escenari internacional) és crucial a l'hora de proposar canvis a les aules.

[Els resultats dels treballs] ens fan concloure que el professorat de l'ensenyament obligatori està familiaritzat amb els sabers teòrics, coneix de manera general i declarativa el que els articles i les bones experiències recullen sobre l'ensenyament de la gramàtica, però en canvi les pràctiques docents no sempre són coherents amb aquests principis que es declaren ni són sempre coherents entre elles.

Durán, C. i Ribas, T. (en premsa). Dues mirades a l'ensenyament de la gramàtica a l'escola obligatòria: la perspectiva dels docents i la dels alumnes. *Revista Catalana de Pedagogia.*

De los relatos [sobre su experiencia biográfica y la enseñanza recibida] se desprende que los alumnos de los grados de Educación Infantil y Educación Primaria tienen una idea de competencia en la escritura que se refiere a la capacidad de escribir correctamente, limitándola a los aspectos ortográficos sin considerar cuestiones morfológicas, sintácticas, semánticas y pragmáticas. Además tienen una concepción de la competencia muy superficial, entendida como la capacidad de expresar sus ideas sin hacer nunca referencia al destinatario de sus escritos, como si se tratara de una escritura íntima, en la que ellos mismos son los destinatarios. [...] Una de las creencias que expresan estos alumnos es la necesidad de que la escuela [...] relacione lectura y escritura, pero no hay referencia explícita a los contenidos gramaticales en relación con el aprendizaje de la escritura

Birello, M. y Gil, R. (2014). Creencias sobre la enseñanza de la composición escrita y de la gramática de estudiantes de grado de Educación Primaria y de Educación infantil, *Tejuelo, 10.* p. 22-23

[Consideramos la importancia de los estudios sobre las creencias del profesorado] para varios actores: en primer lugar, los mismos profesores, porque el hecho de pensar y reflexionar sobre la propia práctica docente y ser conscientes de ella es en sí un primer paso para la formación; en segundo lugar, es de fundamental importancia para los formadores de profesores de lengua porque así podrán pensar en una formación que responda realmente a las necesidades de los profesores; finalmente, puede ser útil también para los autores de materiales didácticos.

Birello, M. y Fontich, X. (2015). Tendencias del profesorado y desarrollo de un modelo de enseñanza de la gramática y la escritura. En L.P. Cancelas y S. Sánchez Rodríguez (coords.), *Tendencias en educación lingüística.* Granada: GEU, p.7.

La Sara troba difícil relacionar el saber gramatical amb l'aprenentatge dels usos (375. *no he encontrado la manera de ligar gramática y uso, en algunas cosas sí lo veo, pero en otras me cuesta más*) i considera que no li queda més remei en algunes ocasions d'ensenyar conceptes gramaticals de manera descontextualitzada. Tot i així, ha desenvolupat maneres de fer visible als alumnes com funcionen els mecanismes gramaticals en determinats textos, com ara cançons, analitzant-ne aspectes com ara la subordinació, els nexes, els complements o l'adjectivació (381. *propongo que me digan canciones que les gustan: me miro la letra, ¿no?, porque bueno, que esté más o menos en relación (...) y allá vamos analizando). Considera, en tot cas, que la gramàtica serveix per aprendre a raonar*:

789. Sara: quizás para su trabajo no necesitarán saber si eso es un atributo, por qué el verbo es copulativo o no es copulativo, pero esta forma de...

790. Entrevistador: sí

791. Sara: analizar, de razonar, eso sí porque lo tendrán que aplicar a otros ámbitos, en otras cosas, en otros trabajos, ¿no?, trabajan el tema de la justificación

792. Entrevistador: ya, ya, ya

793. Sara: a mí eso me fue bien, claro, y yo lo que me fue bien a mí intento... ¿no?, que quizás a ellos también les vaya bien

Fontich, X. y Camps, A. (2015). Gramática y escritura en la educación secundaria: estudio de caso sobre los conceptos de los profesores. *Tejuelo - Didáctica de la Lengua y la Literatura 22*, 11-27.

Conceptes dicotòmics en el discurs de Carla, professora d'educació secundària

Gramàtica implícita: inconscient ("competència lingüística").	Gramàtica explícita: conceptes, regles i normes.
Escriure com a expressió de "el que tens dins".	Escriure com a procés d'ajustament a la normativa.
Aprenentatge per impregnació a través de l'activitat de lectura.	Aprenentatge a través de les lliçons i la correcció dels escrits.

Consciència per part de Carla de la rellevància de l'activitat metalingüística

Quan era una nena prop d'on vivia hi havia un garatge amb una rètol que indicava "lavado y engrase" i sempre pensava per què escrivien "engrase"? Perquè jo creia que havia de ser "engrasado".

Recordo que la meva mare em va comprar una història, un llibre d'històries que es deia "Las mil y una noches" i solia preguntar a la meva mare "Per què es diu 'las mil y una noches'?" i la meva mare no entenia la pregunta (...) li preguntava "Per què escriuen 'una noches'?". Podia notar que allí amagat hi havia alguna cosa.

Camps, A. i Fontich, X (2019-acceptat). Teachers' concepts on the teaching of grammar in relation to the teaching of writing in Spain: A case study. *L1- Educational Studies in Language and Literature, p. 1-39.*

Les creences del professorat sobre l'ensenyament de la gramàtica a primària, secundària i en l'ensenyament d'adults.
Bastons, Comajoan-Colomé, Guasch i Ribas

La enseñanza de la gramática y la escritura
Fontich

Teaching and learning guide
Fontich

El recorregut exposat fins ara es basa en una estreta col·laboració entre investigadors i docents (en la relació teoria-pràctica o "praxis"), a partir de seminaris periòdics d'intercanvi, reflexió i propostes.

Cal ara disseminar els resultats de la recerca i ampliar les bases i els procediments que hem descrit a un conjunt de professorat més ample i més divers. Es vol estudiar quin sentit el professorat dona a l'ensenyament de la composició escrita i de la gramàtica i com integra a les seves pràctiques les idees que va discutint als seminaris.

Es porten a terme un conjunt d'accions (com per exemple, qüestionaris Likert, seminaris de formació, etc.) per tal d'estudiar de quina manera grups de docents modifiquen la seva conceptualització sobre l'escriptura i l'ensenyament de la gramàtica.

S'identifiquen vàries qüestions: a) perfils docents diversos pel que fa a les pràctiques declarades; b) algunes diferències entre docents de primària (preocupats pels procediments a l'aula) i de secundària (més sensibles a la complexitat dels continguts i les dificultats que presenten); c) en el context d'una rica discussió sostinguda en el temps els punts a) i b) es desdibuixen i els docents coincideixen a canviar la seva percepció d'alguns aspectes (la importància de la interacció per aprendre, per exemple).

Com avançar cap a l'elaboració i difusió d'un nou model d'ensenyament que incorpori més ajudes i més instàncies de discussió amb el professorat de les aules?

BIBLIOGRAFIA

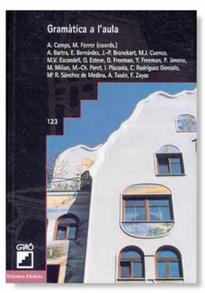

25 ANYS Grup de Recerca sobre Ensenyament i Aprenentatge de Llengües greal

III CONGRÉS INTERNACIONAL SOBRE L'ENSENYAMENT DE LA GRAMÀTICA

III INTERNATIONAL CONFERENCE ON TEACHING GRAMMAR